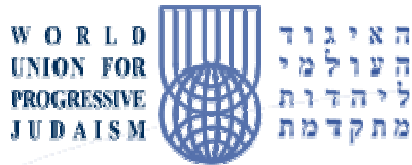

5778

Torah from Around the World

---

*Wie zijn weg gaat in gaafheid
zal voortgaan in veiligheid, -
wie zijn wegen laat kronkelen
zal daaraan worden gekend.*

Misjlee/Spreuken 10:9 (vert. Oussoren)

Sjabbat 25 augustus 2018 / 14 Elloel 5778, Ki Tetzé, Dewariem/Deuteronomium 21:10 - 25:19

Tanach blz. 393 - 401

Haftara: Jesjaja 54:1 - 17; 55:1 - 5

Tanach blz. 892 - 894

vertaler: Benjamin Cohen

Commentaar: Rabbijn Lewis Eron, rabbijn van de Jewish Federation of Southern New Jersey, Cherry Hill, de Verenigde Staten.

[Het Engelse origineel](#)

Eerlijke maten en gewichten

Op een keer, tijdens de heilige periode van Rosj Hasjana en Jom Kippoer, onderbrak de chassidische rabbi Levie Jitschak van Berditsjev zijn gebeden, keek zijn volgelingen met droeve,

betraande ogen aan en zei: „Wat een gekke wereld is de wereld waarin we vandaag de dag leven. Wisten jullie dat er ooit een tijd was waarin Joden angstvallig eerlijk waren op de markt en de meest ongelooflijke leugenaren in sjoel? Tegenwoordig is alles echter omgekeerd - de Joden zijn verrassend eerlijk in sjoel, maar niet op straat en op de markt: ik schaam me het jullie te vertellen."

„Maar rabbi", vroegen zijn volgelingen, „waarom bent u zo ontdaan? Hoe kan het slecht zijn wanneer Joden in sjoel de waarheid vertellen?"

„Ik zal jullie vertellen waarom ik ontdaan ben," antwoordde Levie Jitschak. „Vroeger stonden Joden bekend om hun eerlijke handelswijzen. Zij namen de woorden van de Tora serieus. Hun ‘ja’ was altijd een ‘ja’ en hun ‘nee’ was altijd een ‘nee’. Ze hadden eerlijke gewichten en maten. En toch, tijdens de Ontzagwekkende Dagen spraken ze de gebeden van boetedoening uit en verklaarden dat ze hadden gelogen, bedrogen, gezwendeld en oneerlijk hadden gehandeld. Dat was een leugen. Iedereen wist dat hun weg werd verlicht door het licht van waarheid en trouw. Maar vandaag de dag vindt het omgekeerde plaats. Op straat en op de markt, in de wereld van handel en sociaal verkeer, liegen en bedriegen ze, maar wanneer ze in sjoel zijn verklaren zij, helaas, de waarheid.” (Vrij naverteld uit: Martin Buber, *Tales of the Hasidim. The Early Masters / The Later Masters*, blz. 230).

De Ontzagwekkende Dagen komen snel dichterbij. We zijn nu in de maand eloel, de maand van inkeer voorafgaand aan Rosj Hasjana. Binnenkort zijn we in sjoel voor de Hoge Feestdagen en we zouden ons kunnen afvragen of Levie Jitschaks woorden op ons slaan. Waar zeggen wij de waarheid en waar liegen wij?

We weten dat we de waarheid van ons geloof dagelijks kunnen vormgeven. We zijn in staat over onze toewijding aan God en ons erfgoed te getuigen door de manier waarop we met elkaar en met onze wereld omgaan. Al onze vrome toewijding, onze zorg voor rituele details, onze diepe vereenzelviging met het Joodse volk en de traditie, de diepgaande spirituele reizen waarin we onszelf ontdekken, betekenen bar weinig indien wij ons niet gedragen in de geest van waarheid en oprechtheid.

Dit zijn belangrijke waarden voor alle aspecten van ons leven, maar ze zijn cruciaal voor ons werkzame leven. We werken allemaal hard. We besteden veel van onze tijd aan geld verdienen.

We stoppen veel uren, soms té veel uren, in ons werk en beroep. Een groot deel van onze dag spenderen wij op ons werk. Hoewel we misschien liever ergens anders zouden willen zijn en misschien verlangen naar meer tijd met familie en vrienden, kan onze werktijd spiritueel waardevol zijn. Zij verschaft ons volop de gelegenheid om onze diepste waarden tot uitdrukking te brengen.

Onder de verschillende regels en voorschriften in de sidra van deze week, Ki Tetzé, is een aantal wetten die te maken hebben met ons zakelijk leven. Deze principes vormen het fundament voor een Joodse zakenethiek, met kernwaarden als oprechtheid, eerlijkheid, waarheid en rechtvaardigheid. In Ki Tetzé wordt ons opgedragen onze werknemers eerlijk te behandelen. We mogen hun salaris niet achterhouden (Dewariem 24:15-15). Hier leren wij dat de Tora woekeren verbiedt. Wij mogen iemand die is getroffen door armoede niet uitbuiten door rente te vragen (Dewariem 23:20-21). De sidra van de week schrijft ons voor om voor het eigendom van onze burens te zorgen. We moeten hun verloren dieren en voorwerpen terugbrengen en hun beesten helpen wanneer zij onder hun last bezwijken (Dewariem 22:1-4). Bovenal lezen wij dat de Tora van ons verlangt dat we oprecht zijn. Er wordt van ons verlangd dat we correcte gewichten en maten gebruiken, omdat eerlijkheid de kern van een sterke en gezonde gemeenschap is (Dewariem 25:13-15). Tenslotte ontdekken we in Ki Tetzé dat de Tora de eis van eerlijkheid in zaken benadrukt door het scherpste woord van veroordeling - *to'éva* – ‘afschuw’ - te gebruiken om diegenen te beschrijven die deze wetten negeren en oneerlijk handelen (Dewariem 25:16).

Over slechts een paar weken zullen we weer in sjoel zijn voor de Hoge Feestdagen. Hoe zal ieder van ons reageren op rabbi Levie Jitschaks eis dat deze wetten de kern van ons joodse leven vormen? Wie zal het zeggen? In de overlevering van ons volk bestaat er een verhaal over in ieder geval één man die probeerde eerlijk te zijn, zowel op de markt als in sjoel.

Het was een donkere, bewolkte *leil selichot* (een avond waarop boetvaardige gebeden worden gezegd, red.), de zaterdagavond voorafgaand aan Rosj Hasjana, het begin van de laatste week van de maand Eloel. Er was geen ster te zien. Op deze koude en zware, vroeg in het jaar vallende herfstnacht was het hele dorp bijeen in de sjoel voor de selichot, de gebeden van boete. De klagende stem van de chazzan en de tot diep in de ziel doordringende vermaningen van de rabbijn ontroerden de sjoelgangsters zodanig, dat de één na de ander naar voren kwam en zijn zonden bekende. Eén gaf toe de ochtenddienst te hebben gemist. Een ander bekende dat hij

verboden voedsel had gegeten. Weer een ander gaf toe dat hij op Sjabbat had gerookt. Enzovoorts, de gehele gemeente deed mee. De duistere hemel weerspiegelde hun sombere gemoed.

Uiteindelijk kwam Joseef, de groenteboer, naar voren - nederig en beschaamd. Hij voelde zich bijna bezwijken onder zijn gevoel van zondigheid. Hij voelde dat iedere zonde die zijn vrienden en burens bekenden, ook zijn zonde had kunnen zijn. Met een gebroken geest schuifelde hij naar voren in sjoel en zuchtte. „Beste God, vergeef mij alstublieft dat ik mijn studie heb verwaarloosd, Uw huis heb vermeden, lui was in het opvolgen van de voorschriften. Ik had het te druk met het verzorgen van een inkomen voor mijzelf en mijn familie. Ik heb niet altijd de Sjabbat gehouden of kosjer gegeten, maar bedenk alstublieft dat ik altijd op tijd de loonlijst opmaakte en dat ik ervoor zorgde dat mijn weegschalen eerlijk en mijn maten nauwkeurig waren.”

Op dat moment schoven de wolken uiteen en was het twinkelen van de late nachtsterren door de sjoelramen heen te zien, en allen keerden huiswaarts met een nieuw gevoel van vastberadenheid.

Zeker die avond, maar hopelijk nog vele andere avonden, verlichtten waarheid en trouw Joseefs pad.